

AUTOMAATSETE FISKAALSETE STABILISAATORITE ROLL EESTIS JA EUROOPA LIIDUS¹

Rasmus Kattai ja Martti Randveer

■ Sissejuhatus ■

Valuutakomitee süsteemi iseloomustab selline rahapoliitiline raamistik, kus puuduvad instrumendid aktiivse rahapoliitika teostamiseks. Seetõttu on peamiseks sisemajanduse nõudlust mõjutavaks ja majanduse tsüklilisi kõikumisi stabiliseerivaks vahendiks eelarvepoliitika, mille stabilisatsioonimeetmed jaotuvad kahte gruppi:

- suvakohased ühekordse mõjuga sammud;
- automaatselt toimivad valitsussektori kohandumised majanduse hetkeolukorraga e automaatsed fiskaalsed stabilisaatorid (AFS).

Fiskaalpoliitika analüüs on tõusnud päevakorda seoses Eesti sooviga saada Euroopa Majandus- ja Rahaliidu (EMU) liikmeks ning vajadusega hinnata valitsussektori võimet hoida eelarve tasakaalu (Maastrichti lepingu kohaselt ei tohi valitsuse eelarve puudujääk ületada 3% SKP suhtes²). AFSi rolli oleme võtnud vaatluse alla eelkõige tulevikuperspektiivist lähtudes, kuna EMUs on rõhk asetatud just AFSi toimimisele, suvakohased sammud peaksid aga olema pigem erand, mitte tavapärane stabilisatsioonivahend. Käesolev artikkel annab ülevaate AFSi suurusest Eestis, st sellest, kui suur on olnud majanduslikult tingitud valitsussektori eelarve tasakaalu muut aastail 1996–2001 ning millises vahemikus on AFSi suurus sellel perioodil varieerunud.

■ Automaatsete fiskaalsete stabilisaatorite olemus ■

AFSi toimimine seisneb selles, et valitsussektori eelarve reageerib majanduse konjunktuuri muutustele, mõjutades sellega erasektori arengut. Kui majandus on tõusu- faasis, siis kogutakse makse suhteliselt rohkem (efektiivne maksumäär tõuseb) ja valitsuse ülekanded majapidamistele vähenevad. Tulemuseks on majapidamistel kasutada oleva tulu ning tarbimise kasvu pidurdumine, mis kärbib majanduskasvu. Avaliku sektori eelarve-

¹ Artikkel põhineb uurimusel *Automatic Fiscal Stabilisers in Estonia: The Impact of Economic Fluctuations on General Government Budget Balance*, Working Papers of Eesti Pank, No 11, 2003.

² 1997. a juunis Amsterdamis sõlmitud stabiilsuse ja majanduskasvu paktiga (*Stability and Growth Pact*) määrati 3% piiri ületanud EMU riikidele ka karistuslõivu määrad. Lõivu kindlaksmääratud osa on 0,2% aasta SKPst ning muutuv osa sõltub piirmäära ületamise ulatusest. Maksimaalseks lõivuks on 0,5% SKPst. Karistuslõivu maksmist ei nõuta, kui Euroopa Komisjon leiab, et puudujäägi maksimummäär on ületatud ajutiselt või kui liigse defitsiidi põhjuseks on ulatuslikum majanduslangus – üle 2% SKPst (mõningail juhtudel ka 0,75–2%).

positsioon samal ajal paraneb. Vastupidises situatsioonis, st majanduse langusfaasis, on maksukoormus suhteliselt väiksem ja ülekanded majapidamistele suurenevad, mistõttu tarbimise ja majanduskasvu vähenemine pidurdub. Kui sisemajanduse koguprodukt võrdub selle potentsiaalse mahuga, siis on tegelik eelarve tasakaal võrdne struktuurse tasakaaluga, muutudes vaid suvakohase poliitika tulemusena. Majandustsüklil tingitud muutus eelarve tasakaalus on eelarve tsükliline osa, mis iseloomustab automaatsete stabilisaatorite suurust. Seega annab AFSi suurus ja varieerumine kvantitatiivse hinnangu selle kohta, kui suures ulatuses majandusaktiivsus eelarvepositsiooni mõjutab.

Peamisteks teguriteks, mis AFSi suurus kujundavad, on valitsussektori osatähtsus, maksusüsteemi ülesehitus ja töötu abiraha maksmise kord. Valitsussektori suurem osakaal SKPs reeglina suurendab eelarve tsüklilist osa SKP suhtes. Seda võimaldab ka tsüklitundlike maksude osakaalu tõus ja maksusüsteemi progressiivsuse kasv. Töötu abiraha poolt põhjustatud muudatused eelarvepositsioonis sõltuvad ühele isikule makstavast summast ja abirahade osakaalust eelarve kogukulutustes ning töötuse määra tundlikkusest majanduse tsükliliste kõikumiste suhtes.

■ Automaatsete fiskaalsete stabilisaatorite roll ■ Euroopa Liidus

Erinevate allikate andmeil (Euroopa Komisjon, Euroopa Keskpank (EKP), Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD), Rahvusvaheline Valuutafond) on Euroopa Liidu (EL) liikmesriikide keskmine eelarve tsüklitundlikkus ca 0,5, st et kui SKP lõhe suureneb ühe protsendipunkti võrra, siis sellega kaasneb eelarve tasakaalu muutus 0,5% SKP suhtes. ELi lõunapoolsetes riikides on eelarve tsüklitundlikkus väiksem. Siia gruppi kuuluvad Kreeka, Hispaania, Itaalia, Portugal ja Prantsusmaa, aga ka Luksemburg, Iirimaa ja Austria. Suurim on see näitaja Rootsil, Hollandil, Taanil, Suurbritannial, Belgial ja Soomel. Seejuures on eelarve tulud majandustsükli suhtes suurema tundlikkusega. Kuludele avaldub mõju on suhteliselt väike, st majanduse konjunktuur mõjutab makse enam kui valitsuse ülekandeid ja tarbimist. Eelöeldut kinnitavad näiteks EKP andmed tabelis 1.

**Tabel 1. Euroopa Liidu riikide eelarve tulude ja kulude tsüklitundlikkus
(% SKP suhtes, kui SKP lõhe suureneb ühe protsendipunkti võrra)**

	Belgia	Saksamaa	Kreeka	Hispaania	Prantsusmaa	Iirimaa	Suurbritannia	Itaalia
Kokku	0,56	0,45	0,38	0,40	0,53	0,42	0,65	0,48
Tulud	0,49	0,40	0,38	0,35	0,48	0,33	0,43	0,47
Kulud	-0,07	-0,05	0,00	-0,05	-0,05	-0,09	-0,22	-0,01
	Luksemburg	Holland	Austria	Portugal	Soomes	Taani	Rootsi	EL15
Kokku	0,33	0,69	0,47	0,50	0,55	0,67	0,75	0,53
Tulud	0,30	0,45	0,50	0,42	0,48	0,56	0,61	0,44
Kulud	-0,03	-0,24	0,03	-0,08	-0,07	-0,11	-0,14	-0,09

Allikas: Bouthevillain, C., Cour-Thimann, P., van der Dool, G., de Cos, P.H., Langenus, G., Mohr, M., Momigliano, S., Tujula, M. *Cyclically Adjusted Budget Balances: an Alternative Approach*. European Central Bank, Working Paper No 77 September 2001.

AFSi suurus ELis sõltub liikmesmaade eelarve tsüklitundlikkusest ja majanduse hetkeolukorrast (SKP lõhest). Hinnangud AFSi suuruse kohta on sõltuvalt uurimismeetodist üsna erinevad ja seetõttu peab uuringutulemusi tõlgendama kui vahemikku, kuhu tegelik näitaja tõenäoliselt asetub. Üldistatult on suuremate automaatsete stabilisaatoritega riikides eelarve tsüklilise osa suurus kuni kolm protsenti SKP suhtes, EMU riikide keskmine näitaja on umbes 0,5% SKP suhtes.

Enamik uuringuid, mis käsitlevad automaatsete stabilisaatorite mõju majandusele, on läbi viidud makroökonomiliste mudelite matkelahenduste baasil. **OECD poolt välja töötatud INTERLINKi mudeli kohaselt on automaatsed stabilisaatorid vähendanud ELi riikides SKP tsüklilist kõikumist 1990. aastail keskmiselt 25%.** Stabilisaatorite efektiivsus äri-tsükli silumisel on riikide lõikes märkimisväärne. Soomes ja Taanis on automaatsed fiskaalsed stabilisaatorid kõige efektiivsemad – mudeli andmeil oleks nendes kahes riigis stabilisaatorite puudumisel SKP kõikumine umbes kaks korda suurem. Automaatsete stabilisaatorite mõju hindavais töödes³ on leitud ka, et nõudluspoolsete šokkide esinemisel on eelarvele avalduv mõju tunduvalt suurem ja sellest tulenevalt on nõudluspoolsete šokkide korral suurem ka tasakaalustav efekt. Pakkumispoolsete šokkide puhul on automaatsed stabilisaatorid küllaltki ebaefektiivsed – nende mõju on 3–4 korda väiksem.

Automaatsed fiskaalsed stabilisaatorid suurendavad valitsussektori eelarve tulude ja kulude mahu varieerumist ning see võib teatud olukorras muuta eelarve tasakaalustamise raskeks ja ohustada Maastrichti defitsiidikriteeriumi täitmist. Mitmed uuringud on siiski näidanud, et Maastrichti lepingus ettenähtud 3% määr on piisav, laskmaks automaatseil stabilisaatoreil toimida, ilma et riskeeritaks ületada kehtestatud künnist. Seda eeldusel, et struktuurne eelarve on tasakaalus või mõõduka ülejäägiga⁴. Artis ja Buti on näidanud⁵, et Belgia, Taani, Hispaania, Iirimaa, Luksemburg, Holland, Portugal ja Inglismaa peaksid hoidma struktuurse puudujäägi 0 ja 1% vahel SKP suhtes. Saksamaa, Kreeka, Prantsusmaa, Itaalia ja Austria võivad omada isegi natuke suuremat defitsiiti kui 1%. Soome ja Rootsi eelarve on suhteliselt tsüklitundlikum, mistõttu neis riikides peaks struktuurne eelarve olema mõningase ülejäägiga. Samas märgivad Barrel, Hurst ja Pina⁶, et vaid Austria peaks hoidma struktuurset eelarvet tasakaalus selleks, et automaatsed stabilisaatorid ei suurendaks puudujääki üle 3% piiri, enamik EMU riike võib aga kogeda kuni 1% suurust puudujääki SKP suhtes.

³ Vt näiteks *European Economy. Public Finances in EMU – 2001. Directorate General for Economic and Financial Affairs, No 3/2001*; Meyermans, E. *Automatic Fiscal Stabilisers in the Euro Area: Simulations with the NIME model. Fourth Workshop on Public Finance, Banca d'Italia, Perugia, 21–23 March 2002.*

⁴ Näiteks Artis, M. J. ja Buti, M., *Close to Balance or In Surplus – A Policy Marker's Guide to the Implementation of the Stability and Growth Pact*, *Journal of Common Market Studies*, 38 (4), 2001; Barrel, R. ja Dury, K. *Will the SGP Ever Be Breached?* kogumikus *The Stability and Growth Pact – The Architecture Of Fiscal Policy in EMU*, Palgrave, 2001; Dalsgaard, T., de Serres, A. *Estimating Prudent Budgetary Margins for 11 EU Countries: A Simulated SVAR Model Approach. OECD Economics Department Working Papers*, No 216, 1999; Dury, K., Pina, A. *European Fiscal Policy After EMU: Simulating the Operation of the Stability Pact. EUI Working Papers*, ECO, 2000.

⁵ Artis, M. J. ja Buti, M., *Close to Balance or In Surplus – A Policy Marker's Guide to the Implementation of the Stability and Growth Pact*, *Journal of Common Market Studies*, 38 (4), 2001.

⁶ Barrel, R., Hurst, I. ja Pina, A. *Fiscal Targets, Automatic Stabilisers and Their Effects on Output*, *National Institute of Economic and Social Research*, London, 2002.

■ Automaatsete stabilisaatorite suurus ■ ja varieeruvus Eestis

SKP lõhe hinnang

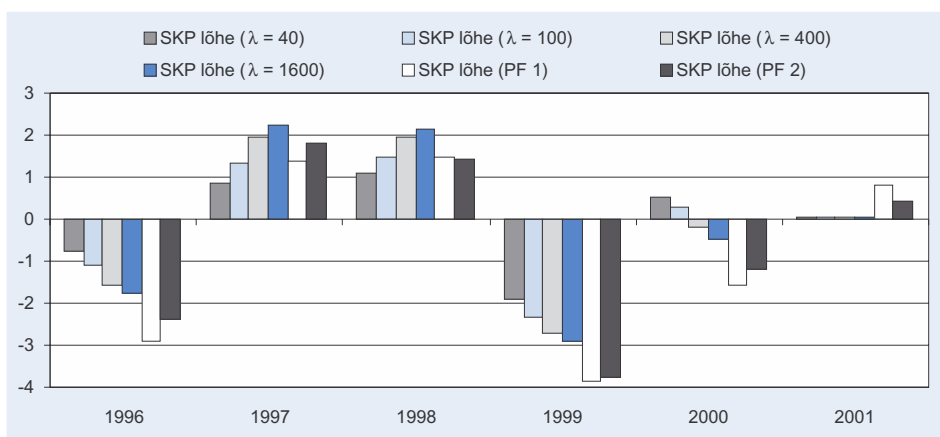
Kõige sagedamini kasutatakse AFSi suuruse määramiseks nn kahesammulist meetodit. Kõigepealt leitakse SKP lõhe. Teises etapis tehakse kindlaks kõigi eelarveosade (tulu- ja kulukomponentide) tsüklitundlikkused SKP lõhe suhtes. Viimaks arvutatakse SKP lõhe ning tsüklitundlikkuse hinnangute põhjal struktuurne eelarve ja eelarve tsükliline osa. Käesolevas artikli aluseks olevas töös on kasutatud sama meetodit.

Selleks, et leida SKP lõhet, on tarvis teada potentsiaalse SKP hinnangut. Potentsiaalse SKP arvutamiseks on kaks alternatiivset võimalust:

- määrata potentsiaalse SKP trend HP filtriga⁷;
- avaldada potentsiaalne SKP tootmisfunktsiooni baasil.

Kuna erialakirjanduses puudub ühene arusaam sellest, kumb meetod on adekvaatsem, oleme võtnud arvutuste aluseks mõlema meetodiga saadud hinnangud, et sellega määrata vahemik, kuhu asetub tegelik struktuurne tasakaal.

HP filtriga hindamisel on kasutatud tasandusparameetrid 40, 100, 400 ja 1600⁸. Tootmisfunktsioonina on kasutatud Cobb-Douglast tüüpi funktsiooni⁹, millega on antud kaks SKP lõhe hinnangut. Esimese meetodi järgi on eeldatud, et valitsus- ja põllumajandussektor tegutsevadki potentsiaalsel tasemel (vt SKP lõhe (PF 1) joonisel 1), teise meetodi puhul

Joonis 1. HP filtriga ja tootmisfunktsiooni baasil saadud SKP lõhe hinnangud

⁷ Hodrick-Prescott filter.

⁸ Trendi määramisel on kasutatud kvartaalseid andmeid, mille puhul tavakohaselt võetakse tasandusparameetri (λ) väärtuseks 1600. Üldjuhul ei rahulda see aga nõuet, et potentsiaalse SKP hinnang sisaldaks informatsiooni ka struktuursete nihete kohta. Seetõttu on kasutatud ka tasandusparameetri väiksemaid väärtusi.

⁹ Kasutatud on OECD uuringuis rakendatud meetodit (vt näiteks Giorno, C., Richardson, P., Roseveare, D. ja van den Noord, P. *Estimating Potential Output, Output Gaps and Structural Budget Balances*. OECD, Economics Department Working Papers, No 152, Pariis, 1995).

on seda eeldatud vaid valitsussektori kohta (vt SKP lõhe (PF 2) joonisel 1). Kahe tootmisfunktsiooni hinnangul saadud SKP lõhed on küllaltki sarnased ning ka nende dünaamika ja muutuste ulatus on üldjuhul kooskõlas oletatava tegelikkusega.

SKP lõhe variatsioon on kõigi hinnangute järgi märkimisväärne. Kõrvutades tootmisfunktsiooniga ja HP filtriga saadud lõhesid, võib oletada, et tasandusparameetrid 40 ja 100 on liiga väikesed, st tsükliline komponent on alahinnatud ja trend ülehinnatud (nn kokkusurumiseefekt). Ülejäänud hinnangud erinevad üksteisest aastate lõikes umbes ühe protsendipunkti ulatuses, mida võib lugeda küllaltki väikeseks varieerumiseks. Kuna puudub võimalus eelistada üht tulemust teisele, siis struktuurse tasakaalu arvutamisel kasutatakse kõiki tuletatud SKP lõhesid (v.a tasandusparameetritega 40 ja 100 saadud lõhed), mille põhjal leitakse vahemik, kuhu ilmselt jääb tegelik struktuurne tasakaal.

Eelarve tsüklitundlikkus

Eesti valitsussektori eelarve tulude poole kõige olulisemaks osaks on maksutulud, mis moodustavad kogutulust ligikaudu 90%. Ülejäänud 10% laekub mittemaksuliste tuludena. Kogutulu tsüklitundlikkus on füüsilise isiku tulumaksu, ettevõtte tulumaksu, sotsiaalmaksu, aktsiiside, käibemaksu ja mittemaksuliste tulude tundlikkuse summa SKP lõhe suhtes. Valitsussektori kulude tsüklitundlikkus sõltub valitsussektori poolt majapidamistele tehtavate ülekannete, kaupade ja teenuste ostude ning muude kulude tundlikkusest.

Füüsilise isiku tulumaks andis aastail 1996–2001 keskmiselt 23% valitsussektori kõigist maksutuludest. Eestis rakendatakse proportsionaalset füüsilise isiku tulumaksu ning üldjuhul tähendab progressiivse maksustamise puudumine seda, et maksu mõju automaatse stabilisaatorina on väiksem. Osaliselt kompenseerib seda aga maksuvaba miinimum, mille tulemusena Eesti füüsilise isiku tulumaks on kergelt progresseeruv. Hinnanguliselt on üksikisiku tulumaksu tundlikkus SKP lõhe suhtes ca 0,08. Teisisõnu tähendab see seda, et SKP lõhe üheprotsendipunktiline muutus toob kaasa füüsilise isiku tulumaksu laekumise 0,08%-se muutuse SKP suhtes.

Sotsiaalmaks on valitsussektori maksutuludes suurima osakaaluga, andes keskel läbi 34–35% laekuvaist maksutuludest. Seega on sotsiaalmaksul suurim mõju ka kogutulu tsüklitundlikkusele. Kuna laekuva sotsiaalmaksu summa sõltub otseselt keskmisest brutopalgast ja hõivest (st palgafondist), määravad tsüklitundlikkuse keskmise brutopalga ja hõive tundlikkus SKP lõhe suhtes. Arvutuste kohaselt on sotsiaalmaksu tundlikkus Eestis ca 0,12, st üheprotsendipunktiline SKP lõhe muutus toob kaasa sotsiaalmaksu laekumise 0,12%-se muutuse SKP suhtes.

Aktsiisid moodustasid Eestis vaadeldaval perioodil ligikaudu 10% valitsussektori maksutuludest. Laekumise tsüklilise kõikumise kohta on võimalik esialgseid järeldusi teha aktsiiside struktuuri põhjal. Aktsiisimaksu saadi alkoholilt (~30% aktsiiside kogusummast), tubakalt (~20%), mootorikütuselt (~45%) ja mootorsõidukeilt (~4%). Tubaka- ja alkoholiaktsiisi laekumine pole tsüklilise kõikumise suhtes eeldatavalt eriti tundlik. Tõenäoliselt avaldab majanduskonjunktuuri muutus kõige suuremat mõju kütuseaktsiisile, mis ongi

peamine aktsiiside tsüklitundlikkuse komponent. Arvutuste kohaselt on aktsiiside tsüklitundlikkus ca 0,04.

Käibemaksutulud moodustavad valitsussektori eelarve maksutuludest umbes 26%. Need sõltuvad konkreetsele kaubagrupidle kehtestatud maksu suurusel. Maksu tsüklitundlikkus sõltub sellest, milline on konkreetse maksustatava kaubagrupi nõudluse tundlikkus majandustsükli suhtes. Hinnanguliselt on käibemaksu tsüklitundlikkus 0,1.

Ettevõtte tulumaksust saadavad eelarvetulud jagasime kaheks alamperioodiks. Eraldusjooneks oli 1. jaanuar 2000, mil kaotati tulumaks ettevõtte jaotamata kasumilt. Sellise otsuse tulemusena kahanes ettevõtte tulumaksu osa vaid 2%le maksutuludest. Ettevõtte tulumaksu laekumine peaks eeldatavalt sõltuma SKPst, sest kasum sõltub majanduse hetkeseisust, kuid väga suur mõju on ka ettevõttesisestel teguritel. Alates 2000. aastast sõltub ettevõtte tulumaksu laekumine peamiselt ettevõtte käitumisest, st otsusest, millal ja kui palju dividende maksta. Seetõttu ei õnnestunud hinnata, milline on ettevõtte tulumaksu tsüklitundlikkus.

Kindlat seost polnud võimalik välja tuua ka äritsükli ja **mittemaksuliste tulude** laekumise vahel.

Kulude poolel võiksid automaatsete stabilisaatoritena toimida ülekanded majapidamistele, mis moodustavad pisut enam kui veerandi valitsussektori kogukuludest. Umbes 70% ülekandeist on pensionid, 13% lastetoetused ja 7% haigushüvitised, mis ei ole Eestis seni olnud otseselt seotud majandustsükli kõikumistega (või on see seos olnud väga kaudne). Töötu abiraha ja toimetulekutoetused, mida majandustsükli kõikumine otseselt mõjutab, moodustavad vaid 5% ülekandeist ja veidi üle ühe protsendi valitsuse kuludest. Sellest järeldub, et tsükliline kõikumine peaks majapidamistele tehtavaid ülekandeid mõjutama vaid marginaalselt.

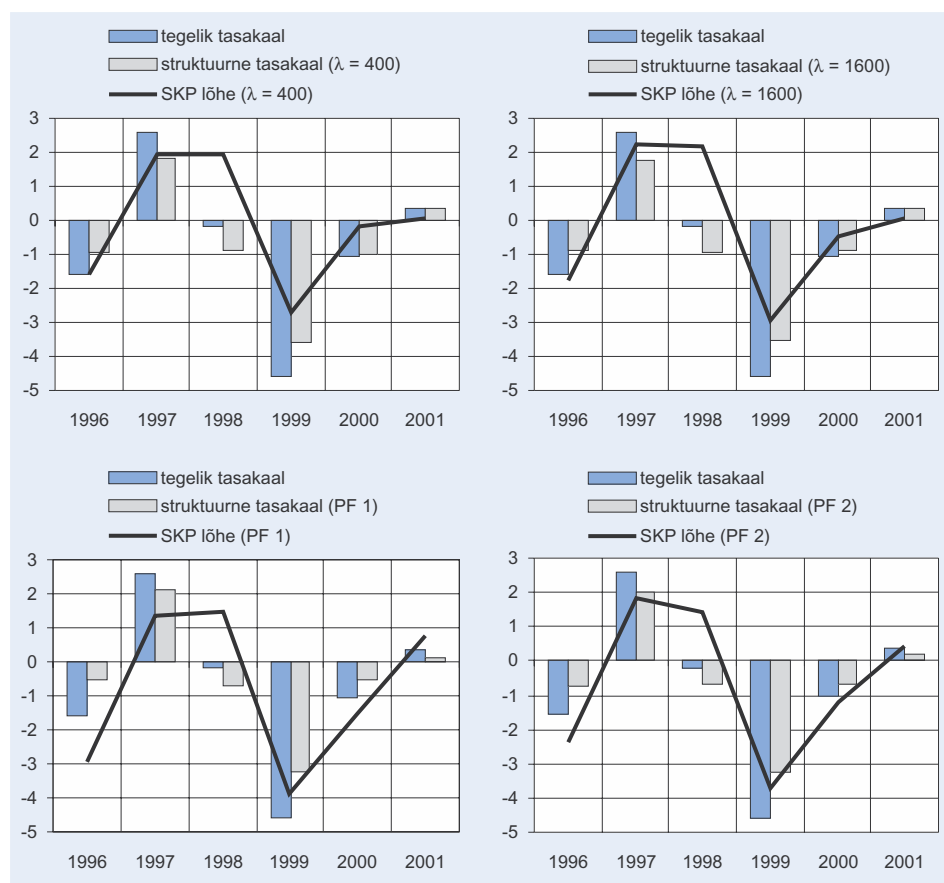
Eesti fiskaalpositsiooni reaktsioon majanduse tsüklilisele kõikumisele

Kuivõrd kulude osas eeldasime sõltumatust SKP lõhe suhtes, kujuneb AFSi suurus vaid tulude tsüklitundlikkuse põhjal, mille väärtuseks saime 0,35. AFSi suuruse arvutamisel on tulude tsüklitundlikkus kombineeritud HP filtri ja tootmisfunktsiooni abil saadud SKP lõhe hinnanguist. Selgub, et **eelarve tsükliline osa on üldjuhul alla ühe protsendi SKP suhtes**. Automaatse fiskaalse stabilisaatori suurus oli maksimaalne 1999. aastal, mil SKP lõhe ulatus tootmisfunktsiooniga saadud hinnangu (PF 1) põhjal -3,9%ni, kuid ka sel juhul oli eelarve tsüklilise osa suurus vaid -1,3% SKP suhtes (vt tabel 2).

Tulude tsüklilise osa varieeruvust sõltuvalt uurimismeetodist võib pidada suhteliselt väikeseks, sest maksimaalse ja minimaalse väärtuse vahe aastate lõikes on keskmiselt 0,35 protsendipunkti SKP suhtes. Sellest tulenevalt on ka struktuurse tasakaalu hinnangud üpris sarnased. Tegelikult ja struktuurse eelarve tasakaalu erinevus kujuneb vastavalt sellele, kas SKP lõhe on positiivne või negatiivne ning kas suvakohased sammud on

Tabel 2. Eesti valitsussektori eelarve tsükliline komponent aastail 1996–2001 (% SKP suhtes)

	SKP lõhe				Eelarve tsükliline komponent			
	$\lambda = 400$	$\lambda = 1600$	PF 1	PF 2	$\lambda = 400$	$\lambda = 1600$	PF 1	PF 2
1996	-1,59	-1,76	-2,90	-2,40	-0,54	-0,60	-0,99	-0,80
1997	1,96	2,26	1,40	1,80	0,67	0,77	0,46	0,61
1998	1,95	2,17	1,50	1,40	0,66	0,74	0,49	0,49
1999	-2,72	-2,92	-3,90	-3,70	-0,92	-0,99	-1,31	-1,27
2000	-0,18	-0,46	-1,60	-1,20	-0,06	-0,16	-0,53	-0,40
2001	0,07	0,07	0,80	0,40	0,02	0,02	0,27	0,15

Joonis 2. SKP lõhe (%) ning tegelik ja struktuurne eelarve tasakaal erinevate tasandusparameetrite ja tootmisfunktsioonide korral (% SKP suhtes)

põhjustanud struktuurse eelarve puudu- või ülejäägi. **Majanduse kasvufaasis parandab automaatsete stabilisaatorite toimimine tegelikku fiskaalpositsiooni võrreldes struktuurse tasakaaluga.** Kui struktuurne eelarve on puudujäägiga, siis samaaegne positiivne SKP lõhe vähendab tegelikku eelarve puudujääki (vt joonis 2; 1998. aasta). Ülejäägiga

struktuurse tasakaalu korral osutub tegelik eelarve ülejääk veelgi suuremaks (1997. aasta). **Majanduse langusfaas aga halvendab tegelikku eelarvepositsiooni võrreldes struktuurse positsiooniga** (aastad 1996, 1999 ja 2000).

Jooniselt 2 on võimalik järeldada, et automaatsete fiskaalsete stabilisaatorite toimimine on muutnud Eesti valitsussektori eelarvepositsiooni kõikumavaks, st tegeliku eelarve tasakaalu hälve on suurem kui struktuurse tasakaalu oma. Seda on omakorda võimendanud suvakohased vastutsüklilised sammud – üldjuhul on majanduskasvu elavnedes eelarvepoliitika olnud kitsendav (struktuurse tasakaalu muutus on võrreldes eelmise aastaga positiivne) ja langusfaasis ekspansiivne, toetades sellega AFSi toimimist.

1997. aastal, mil valitsussektori eelarve tegelik ülejääk oli 2,7% SKP suhtes, oli struktuurne ülejääk sõltuvalt meetodist hinnanguliselt 1,8–2% SKP suhtes. Olulise eelarve puudujäägiga 1999. aastal, kui valitsussektori kulud ületasid tulused 4,6% SKP suhtes, oli struktuurne puudujääk palju väiksem: -3,2 kuni -3,6% SKP suhtes.

■ Kokkuvõte ■

Kokkuvõtvalt võib väita, et Eesti eelarve madala tsüklitundlikkuse tõttu on oht, et fiskaalpositsioon majandust tabavate negatiivsete šokkide ilmnemisel järsult halveneb, väike. Isegi siis, kui struktuurne puudujääk ulatub ühe protsendini SKP suhtes, peaks SKP lõhe olema üle 5%, selleks et tegelik eelarvedefitsiit oleks suurem kui Maastrichti lepinguga määratud eelarve puudujäägi piirmäär.